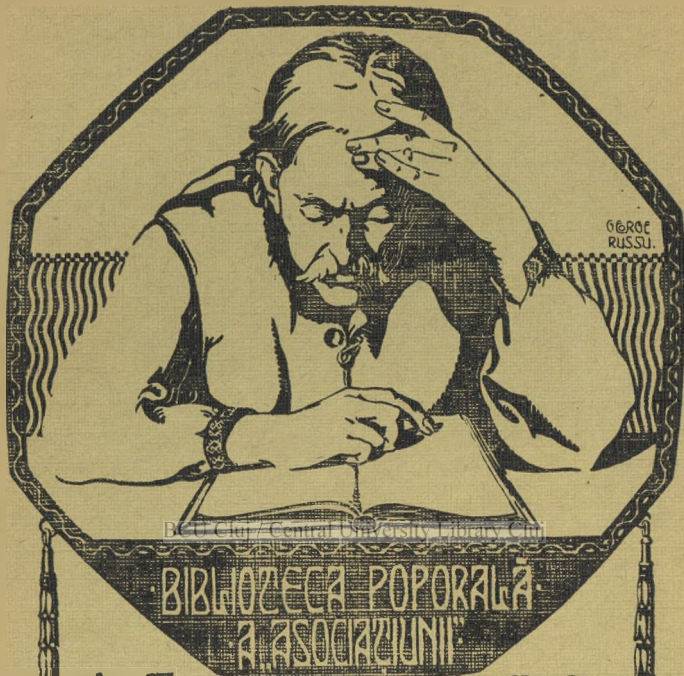

133502

BIBLIOTECA POPORALĂ
A ASOCIAȚIUNII

An. IV.

Nr. 38.

Sfaturi pentru popor
și
Prelegere despre „Asociațiune“

de N. Iosif și R. Simu.

— SIBIIU, MAIU, 1914. —

Apare la sfârșitul fiecărei luni. ● Abonamentul pe un an: 2 Cor.

Prețul 30 bani.

Biblioteca Poporală a Asociațiunii

— :: apare odată pe lună :: —
sub îngrijirea secretarului

OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU,

red. resp.

In lunile de vară, Iulie și August «Biblioteca poporală a Asociațiunii» nu apare. In locul acestor broșuri membrii ajutători ai «Asociațiunii», primesc, în luna lui Decembrie,

== **Calendarul Asociațiunii.** ==

Membrii ajutători ai «Asociațiunii» primesc, așadar, zece broșuri și un Calendar în fiecare an.

Membru ajutător al «Asociațiunii» se face acela, care plătește înainte, la începutul fiecărui an, o taxă de cel puțin 2 cor.

Taxa de membru ajutător se plătește la *agenta* *tura* «Asociațiunii» din sat sau de-adreptul la «Biroul Asociațiunii» în Sibiu (ungurește: Nagyszeben), Strada Șaguna Nr. 6, sau la despărțământul «Asociațiunii».

649586

BIBLIOTECA POPORALĂ A ASOCIAȚIUNII.

I.

Sfaturi pentru popor

cu învățături pentru lucrările economice.

de

N. Iosif.

BCU Cluj / Central **II**iversity Library Cluj

Prelegere despre „Asociațiune“

de

R. Simu.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201503120

— BIIU.

„Editura Asociațiunii“

1914.

133502

BCU Cluj National Library Cluj

Tiparul tipografiei arhidiecezane, Sibiu

Fraților plugari!

Am venit astăzi aici în mijlocul D-voastră, pentruca împreună să ne sfătuim și împreună să căutăm calea cea mai bună, pe care mai curând și mai ușor, să putem ajunge la bunăstare și fericire.

Am venit la D-voastră, ca să vă ascultăm neajunsurile și năcazurile, de cari poate multe veți fi având și după putință, să vă dăm sfaturi și povețe, cari să vă ajute la delaturarea lor, și să vă lumineze calea care duce la mulțămire și îndestulare.

Ca să putem ajunge la o ispravă bună, pentru noi toți și în deosebi pentru D-voastră, la o ispravă, care să facă bucurie întregii obște românești; apoi nu e destul numai cu sfaturile și povețele, ce vi se dau astăzi cu multă bunăvoință și dragoste frățească, ci se mai cere, ca D-voastră,

să și ascultați sfaturile ce vi se dau, să le urmați și să le înfăptuiți. Numai așa vom putea nădăjdui, că adunarea și sfătuirea noastră de astăzi, va putea fi încununată de binecuvântarea și darul lui Dumnezeu.

Mântuitorul Hristos a zis: „Unde sunteți doi sau trei, întru numele meu adunați acolo și eu sunt de față.“ De față cu noi va fi Mântuitorul Hristos, dacă adunările și sfaturile noastre vor fi stăpânite de duhul blândeții, de duhul dragostei și al iubirii frățesti. Nu va fi însă de față, atunci, când adunările și sfaturile noastre vor fi stăpânite de duhul răutății, al pimei, al urei și al neînțelegerilor de tot felul.

Iată fraților, cum avem să înțelegem făgăduința Mântuitorului Hristos. El numai atunci va fi între noi, când săvârșim lucruri bune și folositoare și nicidecum atunci, când noi săvârșim lucruri rele, împreunate cu certuri și ură între frați.

În nădejdea că în adunarea și sfătuirea noastră de astăzi, de față cu noi este Mântuitorul Hristos și că noi toți suntem stăpâniți de duhul

dragostei frățești; dați-mi voia să vă vorbesc ceva despre lucrările cu cari D-voastră vă îndeletniciți și despre unele, cu cari anume ar trebui, să vă îndeletniciți în viitor; ca să aveți cât mai multe izvoară de venite.

Trecând printr'o comună oarecare, așa cum am trecut și noi astăzi, venind aici la D-voastră, e destul, să aruncăm o privire, o căutătură de ochi și vom ști îndată, că în ce stare se află locuitorii acelei comune. Vom ști, dacă sunt oameni bogați și în stare de înaintare, ori sunt săraci și merg îndărăpt ca racul.

Și oare, cine ne spune noauă lucrul acesta, dacă pe nime nu întrebăm? Ne spune biserica, lăcașul lui Dumnezeu. Ne spune fica ei școala. Ne spun casele, curțile și grădinile acelor oameni. În sfârșit, ne spune câmpul sau hotarul acelu sat.

Acolo, unde vom vedeà o biserică măreață, o școală frumoasă cu încăperi largi și cu ferestui mari și luminoase, casele oamenilor în stare bună curțile curate și uneltele de economie așezate la locul lor, grădinile împodobite cu pomi și cu legumi.

Câmpul bine lucrat și cultivat cu tot felul de sămănături; e semn, că oamenii aceea se află într'o stare de înaintare au credință în Dumnezeu și își iubesc biserica și școala. Să iubesc și se ajută ei, unii pe alții, sunt plugari harnici muncitori și cruțători.

Dimpotrivă, acolo, unde vom vedea o bisericuță mică și sărăcăcioasă, o școală neîngrijită, în care ninge și plouă, casele oamenilor hurubite, curțile pline de gunoaie și uneltele de economie asvârlite care încătrău; carul fără leuci, plugul fără corman, rotilele fără fălcere, grapa și grebla fără colți, apoi, grădinile lipsite de podoba pomilor și a legumilor și prefăcute în ocoluri pentru porcei, ori lăsate să crească în ele urzici și mărăcini și câmpul aproape nelucrat și părăginit, e semn, că oamenii aceea sunt într'o stare înapoiată, le lipsește lumina minții, le lipsește învățătura.

Oamenii aceia, n'au destulă credință în Dumnezeu, nu-și iubesc biserica și școala și nu le place să jertfească nimic pentru aceste comori sfinte. Nu se iubesc și nu se ajută nici ei unii pe alții. Sunt plugari slabi,

dedați numai la lene, la beuturi, la risipă și alte fapte rele.

Și oare, cum se poate, că acei oameni, să fie atât de înapoiți, atât de săraciți; dacă și ei își au moșiutele lor, căsuțele lor, ba chiar și vitele lor?

Și cum s'ar putea veni în ajutor la astfel de oameni?

Aici îmi vine aminte o frumoasă învățătură, rămasă nouă, dela unul dintre cei mai învățați bărbați.

Intre altele, iată ce ne spune: „Trecând odată printr'un sat, am dat de o ceată de oameni, cari așteptau să se vândă ceva cu doba. Ei se plângeau de sărăcie și de vremuri grele. Unul mai tinăr, a întrebat pe altul mai bătrân: ce zici moșule, nu ți-se pare și D-tale, că dările sunt prea mari și că trăim vremuri grele?”

Batrânul, om înțelept fiind a zis: „E adevărat, că trăim vremuri grele și dările sunt multe și mari. Dacă am avea însă, să plătim numai dările pe cari ni le cere stăpânirea, apoi ușor ne-am scăpa de ele. Noi însă avem alte dări, cu mult mai mari și mai grele, cari ne fac să sărăcim și ne duc la sapă de lemn. De dările acelea nime

nu ne poate scăpa dacă nu ne vom scăpa noi“.

— Și cari sunt dările acelea ?

„Acelea sunt: Lenea, care e o dare de două ori mai mare, ca aceia pe cari ne-o cere stăpânirea. Risipa împreună cu fala e de trei ori mai mare și prostia de patru ori mai mare“.

„Acestea sunt dările cele mari, cari ne fac să dăm îndărăpt ca racul. De acestea să căutăm a ne scăpa și apoi, nu vom avea a ne mai plânge de sărăcie și vremuri grele“.

„Ajutați și Dumnezeu încă îți va ajuta“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pilduirea aceasta a bătrânului înțelept, ne dovedește la tot pasul, că el a avut dreptate.

Căutând în jurul nostru, vom afla destui oameni, cari pierd timpul în nelucrare și lenevire. Și apoi: „Cine pierde timpul pierde bani“. Căutând vom afla destui oameni, cari își cheltuesc avutul lor prin crâjme, pe beuturi puturoase, cari le tâmpește minte și le scurtă vieața. Vorba cântecului:

Frunză verde păpădie,
Rea boală ești tu beție!
Dacă omul s'a'mbătăt,
Mînșile i-le-ai luat
Parcă-i un câne turbat.

Alții își cheltuesc avutul; în jocuri de cărți, pe haine scumpe și pe lucruri fără de nici un rost.

Sunt mulți apoi, cari din prostie și pentru lucruri de nimic, se înfundă în judecăți de tot felul, cari numai la bine nu pot să-i ducă.

Ca dovadă, vă aduc aminte de întâmplarea celor doi oameni, cari într'o primăvară auziră cucul cântând și începură a se certă, zicând fiecare că lui îi cântă cucul.

Neputându-se înțelege, alergară amândoi la judecată. După multă alergătură, pierdere de timp și cheltueli zadarnice, — după ce iau tuns și ras de avutul lor, — le-a spus: „Cucul nu va cântat vouă, ci ne-a cântat nouă“. Cu toate acestea, puțini vor fi, cari să-și cunoască păcatele.

Auzit-au oare, careva dintre noi, pe cineva plângându-se că e leneș și din pricina această merge ca racul? Auzit'a careva dintre noi, pe cineva plângându-se, că e risipitor și din pricina aceasta a ajuns la sapă de lemn? Și auzit-a careva dintre noi pe cineva plângându-se că e lipsit de lumina în vățăturii și din pricina aceasta nu poate înaintă?

Ferească Dzeu! Așa ceva nu s'a auzit! Toți ne credem a fi harnici și muncitori. Toți zicem că suntem cruțători și chivernisitori. Și apoi, ce e mai mult, toți ne credem și ne ținem cuminți, lucru mare.

Vedem răul, vedem că sărăcia se ține de noi, ca scaiul de oaie; dar nu ne dăm silința a căută izvorul de unde sărăcia își ia începutul.

„Noi să ne schimbăm și timpurile încă se vor schimbă“.

Să căutăm cu tot dinadinsul, a alungă dintre noi lenea, risipa și prostia, și atunci nu vom aveà a ne mai plânge de atâta sărăcie. Intr'un sat, trăiau odată doi oameni vecini. Unul sărac și celalalt bogat. Săracul se plângeà adeseori, că e lipsit, că e sărac lipit pământului, că n'are nimic și că ar vrea să aibă și el ceva cât de puțin. Intr'o zi bogatul îi zise: „Măi vecine! Tu te plângi că n'ai nimic, că ești sărac lipit, și că ai vrea să ai și tu ceva. Dar ia te uită, colea la tine în grădină este o comoară, apucăte și o sapă“. — „Mă glumești vecine“. — „Nici decât, cearcă și vei vedea“.

Omul nostru lacom după comoară, s'ar fi apucat să sape atunci numai decât. Să temeà însă că îl vor vedea ceealalți vecini, și înțelegând, că el sapă după comoară, vor cere s'o împartă cu ei. Astfel a crezut, că e mai bine dacă va săpà noaptea. Indată ce s'a înserat s'a pus pe lucru. Sapă în dreapta, sapă în stânga, dă încoace dă încolo, dar comoară ca'n palmă. Sudorile curgeau părau. Ostenit și năcăjit că nu găsește nimic, s'a dus și s'a culcat.

A doua zi, des de dimineață, bogatul s'a sculat ca să-și rânduiască lucrurile, ce aveà să săvârșească preste zi. Din întâmplare se uită preste gard în grădina săracului și văzând o groapă mare, începe să râdă cu hohot, așa, că a deșteptat pe sărac din somn. Acesta năcăjit se scoală și iasă afară zicând: „Da bine vecine, nu-ți ajunge că ți-ai bătut joc de mine mă mai și râzi?“ — „Ferească Dumnezeu, eu nu mi-am bătut joc; dar nu te credeam atât de prost, ca tu să nū înțelegi, de ce comoară ți-am vorbit. Și apoi ca să vezi că nu mi-am bătut joc, și ca să nu-ți fie lucru zădarnic; iacă îți

dau un altoiu de păr, să-l sădești aci și vei vedeà de ce comoară ți-am vorbit eu“.

Omul nostru a luat altoiul și l-a sădit în groapa săpată, după povețele ce i-a dat bogatul. N'a trecut mult și săracul a început să culeagă din părul sădit, niște pere bune și gustoase pe cari ducându-le la oraș le vindeà cu preț bun. Atunci numai a înțeles el, că de ce comoară i-a vorbit bogatul.

Acum nu s'a mulțămît numai cu atât, omul nostru s'a cumințit, a început să dea și el din mâni, a alungat lenea dela el și întreaga grădina și-a împodobit-o cu pomi aveau buni și roditori.

Sărăcia a fugit dela el, ca un călător rău și în locul ei a venit îndestularea și mulțămirea. Astfel lucrând nu mai aveà a se plânge de atâta sărăcie, deoarece el în fiecare an scoteà din grădină câte o comoară.

Astfel de comori sunt ascunse și prin grădinile D-voastră. Lucrând și D-voastră, ca omul cel sărac, le veți aflà. Cercați și veți vedeà că așa este.

Intr'o zi, când omul nostru adună cu sârguință omidele și curățeà uscă-

turile de pe pomi, bogatul se gândi să-i mai dea un sfat și zise: „Măi vecine! mă bucur că mi-ai urmat sfatul, ce ți-am dat, și văd, că te și folosești. Dacă primești îți mai dau un sfat“.

„Bucuros vecine!“

„Să faci aici în grădină, un adăpost, adecă o stupină pentru vreo 10 coșnițe. Colo pela Ispas, când îmi vor roii stupii, o să-ți dau și ție un roi și ai să vezi, ce treabă o să faci. Florile pomilor, vor da albinelor hrana de lipsă“.

Săracul n'a mai stat mult la îndoială, sa apucat de lucru și în scurtă vreme, stupina erà gata. A înciripat'o, cum a putut mai bine.

Bogatul s'a ținut de cuvânt și i-a dăruit roiul cel dintâiu. Umblându-i la acesta bine, în aceeași vară, a roit și el odată. Acum aveà omul nostru doi stupi. Preste iarnă i-a apărat împotriva șoarecilor și a gerului și în primăvara viitoare, fiecare stup a roit de câte două ori. Acum aveà 6 stupi și de acì încolo tot mai mulți. Ce i-ai fi dat acum, dupăce a gustat din bunătaea stupilor, să se mai lase de ei. Doamne ferește! Erà prea dulce mierea

și apoi ce bani frumoși căpătă pentru ceară și miere în fiecare toamnă. Și, pe de-asupra, omul nostru nu mai cină pe întunec, sau numai la lumina dela lună. Acum aveà și el lumini de ceară, nu numai pentru trebuințele casei; dar mai duceà în Dumineci și sărbători și la sfânta biserică, mulțămind lui Dumnezeu, că prin *muncă*, *cruțare* și *cumințenie*, i-a ajutat, să scape de sărăcie.

Intâmplarea aceasta o povesteà, câte odată nepoților săi, cari mâncau și ei pere din părul cu pricina și se îndulceau din mierea stupilor, binecuvântând pe bogatul, care le-a dat părul și stupul cel dintâiu.

Iată fraților, un al doilea izvor de câștig. O comoară, care se poate câștigà an de an, numai cu puțină ostenală. Albinele nu cer de mâncare, ele își caută hrana din florile pomilor și ale ierburilor. Ele cer numai un adăpost și puțină grijă. În schimb însă, ne aduc frumoase venite ca și pomii.

Mierea e o hrană bună și sănătoasă. La multe boale se întrebuintează ca doctorie, — ca leac.

Până a nu trece la celelalte ramuri de economie, aflu cu cale, să vă spun cum se prăsesc pomii și care e vieța albinelor.

Pomii se prăesc din sâmburii pe cari îi aflăm în poamele lor. Pentru sămănat, mai buni sunt sâmburii din poamele pădurețe. Adunăm atâția sâmburi, câți credem, că ne sunt de lipsă. Toamna îi sămănăm într'un strat de pământ bine săpat și mărunțit. Primăvara vor răsări și peste vară îi plivim și săpăm, de câteori e lipsă.

În al treilea an, primăvara de timpuriu scoatem pădureții crescuți, le retezăm rădăcinile, cam pe jumătate și îi sădim într'alt loc, la depărtare de o jumătate de metru și mai bine. În aceeași vară, din 15 Iulie până în 15 Septemvrie îi oculăm, adecă îi altoim cu mugur. În primăvara viitoare, mugurul oculat începe să crească, așa, că în anul al treilea sau al patrulea vom avea altoii de lipsă, pe cari îi putem sădi în grădină, în curte, pe marginea stradelor ori a drumurilor, adecă acolo unde voim sau unde avem lipsă.

Sădirea se face primăvara, îndatăce pământul se poate lucră. Gro-

pile în cari avem să sădim altoi, le facem de toamna sau preste iarnă, 60 cm. de afunde și un metru pătrat de largi. Când sădim, pământul cel bun îl punem în groapă, așa, ca să ajungă la rădăcinile altoilor, iar cel mai rău deasupra. Lângă fiecare altoiu împlântăm un par de care legăm altoiul și apoi udăm bine.

Acestea ar fi pe scurt, lucrările ce trebuie să se facă la prăsirea și creșterea pomilor. Ce bine ar fi, dacă toți plugarii s'ar îndeletnici cu prăsirea și creșterea pomilor.

Altoii se pot și cumpăra, crescuți gata, pe cari am avea să-i sădim numai la locul lor. La cumpărare să fim însă, cu grije. Să cumpărăm numai altoi de soiuri bune, la cari le priesc în locurile noastre. Să fie bine crescuți și să aibă rădăcini puternice.

Să vedem acum, care este viața albinelor și cum lucră ele.

Oamenii se adună mai mulți la un loc, își fac case și întemeiază câte un sat. „Unde-i unul, nu-i putere, unde-s doi puterea crește“. Intocmai așa fac și albinele. Ele încă trăesc multe la un loc, într'o coșniță, își fac

case adecă faguri și formează un stup. Intr'o coșniță trăesc 10,000—15,000 albine. Ele sunt de trei feluri: Albine lucrătoare, trântori și matce. Intr'o coșniță, stăpânește numai o matcă sau regină. Dacă sunt mai multe, se iau la luptă și care e mai tare rămâne stăpână. Celelalte părăsesc coșnița. Matca e mai frumoasă și ceva mai mare ca albinele lucrătoare. Are și ea ac, ca albinele lucrătoare, dar nu-l folosește decât în lupta cu celelalte matce. Ea e mama albinelor lucrătoare și a trântorilor. Trântorii sunt mai mari, n'au ac și nu lucră nimic. Ei mânâncă numai de-a gata, ca și oamenii cei leneși.

Albinele lucrătoare sunt mai mici. Ele adună din flori miere și ceară, fac faguri, clocesc ouăle pe cari le depune matca și hrănesc puii, adecă, albinele cele tinere cari ies din ouă.

Inmulțindu-se albinele dintr'o coșniță, o parte din ele es afară pentru a-și căută altă locuință. Noi zicem atunci, că stupul a roit și prindem roiul într'o coșniță goală.

Indatace s'au așezat în locuința cea nouă, matca începe să dea po-

runci, și albinele lucrătoare pornesc la lucru. O parte din ele pornesc în sbor, ca să adune pravul de pe flori. Acasă le așteaptă altele, cari le descarcă povara și mânâncă pravul adus, ca să-l prefacă în niște stelute mici de ceară. Altele iau stelutele acelea și cu ele zidesc fagurii cei noi. Unele cară apa de lipsă și altele încep să aducă mierea pe care o așează în partea de sus a fagurilor.

La 2—3 zile, după ce s'au așezat roiul în coșniță, matca iese într'o zi pe timp frumos afară și zboară în jurul stupinei. Trântorii ies și ei după ea. Cu unul dintre ei, matca se împerechează, odată pentru toată viața. Intră apoi în coșniță și începe să ouă. Ea ouă pe zi câte 2000 de ouă. Ouăle le depune în căsuliile sau celulele fagurilor. Căsuliile sunt de trei feluri: Unele mai mici, altele mai mari și altele și mai mari. Din ouăle depuse în căsuliile cele mai mici, ies albine lucrătoare. Din cele depuse în căsuliile cele mai mari, ies trântori și din cele depuse în căsuliile și mai mari ies matce. Albinele lucrătoare, dau puilor de matcă hrană mai multă și mai bună.

Venitul ce-l putem aveà dela stupi, atârnă dela umblarea timpului, dela bogăția florilor și dela îngrijirea ce le vom da. Un stup, poate să ne aducă un venit dela 4—14 coroane pe an.

Pomăritul și stupăritul nu cer cheltuieli și lucrul ce îl avem cu ele, nu ne împiedecă dela săvârșirea celorlalte lucrări economice.

După economia de câmp și de vite, vieritul este cel mai însemnat ram de economie. La vița de vie îi place pe coaste, în locuri din fața soarelui și scutite de vânturile reci.

Până bine de curând, vița de vie se prăseà cu mare înlesnire și se mulțumeà și cu pământ mai puțin bun. Acum, după ce goanga numită filoxeră, a pustiit viile cele vechi; la prăsirea și cultura celor nouă, se cere o lucrare mai cu pricepere săvârșită. În schimb însă, rodul este mai bun și mai îmbelșugat.

Coastele dealurilor, împodobite cu vița de vie, adeseori nu le-am puteà folosì pentru altceva, fiind piezișe și greu de arat cu plugul. De aceea e bine, ca să știm, pentruce e bun fie-

care petec de pământ și să tragem folos din el. Numai așa vom putea zice, că suntem plugari harnici și pricepuți.

Să vă povestesc acum pățania unui viier. Intr'un sat trăia odată un om, care ajungând la vremea bătrânelor, și-a împărțit toată averea la copii. Pentru el a ținut numai o viie, pe care o lucră, cu multă sârguință și pricepere și din venitul acelei vii putea să trăească cinstit. Ba, câte-odată, le mai da și copiilor câte ceva.

Copiii lui însă, credeau, că bătrânul are bani din care poate să trăească și să-i ajute și pe ei.

Bolnăvindu-se bătrânul lor tată, au alergat cu toții la el și aflându-l bolnav de moarte, au început să-l întrebe: „Ce ai făcut cu banii tată? Unde i-ai pus?“ Înțelegând bătrânul, că ce voesc copiii lui, le-a zis: „I-am îngropat“. „Unde tată, unde?“ „In viie“. „In ce loc, spune în ce loc?“ „Mergeți și săpați...“ și cu acestea bătrânul a închis ochii pentru vecie.

Copiii, se ciudeau acum, că nu știu locul, unde tatăl lor a îngropat comoara. După ce l-au înmormântat, s'au

dus cu toții și au început să sape prin viie, dar n'au aflat nimic. După ce au răscolit tot pământul din viie, s'au întors acasă supărați că n'au aflat comoara.

Toamna, vițele din viaa lor se rupeau sub povara strugurilor. Numai atunci au înțeles ei, că ce comoară au îngropat tatăl lor în viie.

Până aci, ei își lucrau viile lor, nu mai ca de clacă și toamna se plâneau, că n'a dat Dumnezeu. Acum s'au încredințat și ei, că numai prin muncă sârguincioasă și cu pricepere săvârșită, se poate ajunge la comori.

Al patrulea izvor de venit, pe lângă economia de câmp și de vite, ar fi *legumăritul*.

Plugarul harnic și cuminte, nu face din grădina lui ocol pentru viței și porci; ci o înfrumusețează cu pomi roditori și cu legumi. La un loc potrivit, își face o stupină pentru câțiva stupi și astfel, face din grădina lui, un mic raiu pământesc, care, pe lângă desfătare și plăcere îi aduce și îndeostulare.

Plugarul harnic, îngrădește cu gard ori cu pălan, o părticică din

grădina lui, o curăță de burueni și o sapă. Femeia face straturi și samăna tot felul de legumi: sălată, ceapă, morcovi, pătrânjei, țeler, crastaveți, fasole, varză ș. a. Vara după câte o ploaie binefăcătoare, plivește și sapă legumile răsărite.

Unele dintre legumi, le folosim vara și altele, le scoatem toamna și le așezăm în pivniță. În felul acesta, nu vom duce lipsă de legumi, avem preste tot anul și nu trebuie să alergăm la oraș, ca să ne dăm bănișorii noștrii la străini.

Nu este sat locuit de români, din care o bună parte a oamenilor tineri și harnici de muncă, să nu fi luat bățul pribegiei plecând la America, de unde, numai puțini se întorc sănătoși și cu ceva ispravă. Cei mai mulți, se nefericesc ori se dedau la viață desfrânată.

De bunăseamă, că de bine, nu fuge nime. Sărăcia și nepriceperea ne duce la toate. Alergăm peste țări și mări după comori, pe cari numai rar le putem câștiga, și „dăm paserea din mână, pe cea din gard“. Aici, la noi acasă, lăsăm pe străini, să desgroape como-

rile ascunse în pământ și storcându-ne de avutul nostru, să îmbogățesc an de an.

Grădinarii Bulgari, vin în fiecare an primăvara, cu miile în țara noastră. Ajunși aici, se despart în cete de câte 10—20. Iau pământuri cu arânzi mari și samănă legumi, pe cari ni le vând nouă. Toamna, după ce au desfăcut toate legumile, fiecare ceată își plătește arânda și toate cheltuelile avute de primăvara până toamna, câștigul rămas îl împart între ei. Căpetenia ia patru părți, vânzătorii trei părți lucrătorii mai pricepuți două părți și începătorii o parte.

O parte nu poate să fie mai mică, ca 400 cor. Dacă un bulgar, care e numai pe învățatură, și totuși câștigă într'o vară 400 cor. afară de mâncare și alte cheltueli. Cât câștigă apoi ceialtați. Și câți bani duc toți bulgării în fiecare toamnă, din țara noastră în țara lor.

Ei trec numai Dunărea și în călătoria ce o fac n'au lipsă de cheltueli mari. Noi călătorim peste țări și mări cu cheltueli de sute de coroane. Ei lucră în câmp în aer curat

și sănătos și fără teamă de primejdii. Noi lucrăm în fabrici, în fum și în prav, cari ne scurtă vieța și primejdia morții e tot lângă noi.

Bulgarii se întorc toamna acasă și petrec iarna la vetrele lor, noi pribegim prin locuri necunoscute și departe de aceia pe cari îi iubim și ne iubesc. Ei se întorc acasă sănătoși și cu pungile pline; noi ne întoarcem, cu boala în oase și cei mai mulți și cu pungile sleite.

De ce n'am face noi, aceea ce fac Bulgarii, să facem un început și pe calea aceasta și vom vedea că e bine.

Pomăritul, stupăritul, viieritul și legumăritul, împreunate cu economia de câmp și de vite, vor fi ca și niște izvoară, cari, dacă nu vor curge, vor picură, și picătură cu picătură fac lacul mare. Toate la olaltă, ne vor ușura traiul vieții și ne vor da puțința, să punem la o parte: „bani albi pentru zile negre“.

Ca să-mi împlinesc făgăduința, dați-mi voie să vă vorbesc ceva și despre economia de câmp și de vite. Lucrări cu cari v'ați îndeletnicit și vă îndeletniciți și acum.

Economia de câmp și de vite, din anumite pricini, nu ne aduc în fiecare an rodurile și câștigurile așteptate, de aceea e bine, ca noi să ne îngrijim, să avem la îndemână și alte izvoară de venite.

Plugarii, cari și în viitor, vor rămâne tot numai pe lângă aceste două ramuri de economii, de bună seamă, că nu vor putea înainta și mai cu seamă, nu vor putea înainta aceia, cari își vor lucra moșiua lor, tot după vechea datină ruginită, moștenită din batrâni.

Strămoșii noștri, nu trebuiau să gunoiască și să lucre pământul, cine știe cum. Și totuși aveau roade din destul. Pământul nu era stors de hrana trebuincioasă sămănăturilor și oamenii, se mulțumeau atunci și cu mai puțin.

„Dacă tot luăm din sac și de pus, nu mai punem, ajungem la fund.“

Așa e și cu pământul, dacă nu-i dăm îndărăpt, aceea ce am luat din el; începe să sărăcească și cu el dimpreună, sărăcim și noi. E de lipsă dar, să gunoim și să lucrăm pământul mai bine.

Ca orice lucrare, așa și lucrarea pământului, trebuie săvârșită cu anumită pricepere și iscusință și tocmai acestea le lipsesc, la cei mai mulți plugari. Cu toate acestea, nici unul nu va zice, că el nu știe ară, sămănă, grăpă, săpă ș. a. Toți vor zice că știu. Că doar, de aceea au crescut cu coar-nele plugului în mână.

Dacă ai întrebă, însă, pentruce săvârșesc un lucru așa, și nu altfel; cei mai mulți nu vor ști să spue, vor zice numai, că așa s'au pomenit. Cu atâta însă, nu e destul.

Înainte de toate, plugarul harnic și cuminte, trebuie să cunoască toate soiurile de pământ: negru, galbin, mălos, afânat, văros, năsipos ș. a. Să știe, care e mai cald și care e mai rece și ce gunoiu e mai bun pentru fiecare. Când și cum trebuie gunoit. Gunoiul dela vitele cu coarne, e mai bun pentru pământul afânat și cald și gunoiul dela cai e mai bun pentru pământul închegat și rece. Gunoiul măestrit sau de fabrică, aduce roduri, cu mult mai îmbelșugate.

Plugarul trebuie să știe, cari arături să le facă mai afund și cari, mai

puțin afund. Când și cum să grape ori să tăvălogească pământul, ca să ajute la creșterea și înfrățirea sămănturilor și ca umezeala să rămână mai mult timp în pământ. Trebuie să știe, care sămânță e mai bună și cum trebuie aleasă. Care pământ îi priește la grâu și la trifoiu și care îi priește la săcară, orz, cucuruz ș. a. Grâul iubește pământul încheșat, cucuruzul iubește mai mult pământul afânat și cald. Tot asemenea și orzul. Săcara se face și în pământul nășipos. Prunilor le place la șes, în pământ umed. Merii și perii iubesc, locurile mai ridicate cu pământ mai puțin umed.

Nucii, frăgarii, vișinii și cireșii, cresc în pământul nășipos, ca și în cel văros.

Plugarul harnic, își face „iarna car și vara sanie“. Iarna își drege uneltele economice, și își cumpără mașini pentru lucrările de vară. Vara se îngrijește pentru cele de lipsă preste iarnă și își pune în rând clădirile economice.

Plugarul harnic, trebuie să știe și să cunoască, cari vite sunt mai bune de prăsilă, cari sunt bune de jug și cari sunt bune de lapte. Să

știe cum să le hrănească și cum să le îngrijască. Pentru vară se va îngriji de pășune îndestulitoare și pentru iarnă de nutreț mult și bun.

Pășunea de vară e de mare însemnătate pentru economii de vite. Și, tocmai aceasta lipsește în multe comune.

Trecând astăzi peste pășunea din hotarul D-voastră, am văzut, că nu e corespunzătoare trebuințelor D-voastră și pare că vă aud plângându-vă, că n'aveți pășune destulă pentru numărul vitelor ce le aveți.

Apoi, nici nu s'ar putea altfel, dacă D-voastră, nu vă îngrijiți, ca să aveți o pășune bună. Am văzut, că două părți din pășune, e crescută cu tot felul de spini și mărăcini, cari numai în cuptorul pentru copt pită ar fi buni. Socotiți, cât loc cuprinde tufele acelea netrebnice și câtă iarbă ar crește în locul lor, cu care vitele D-voastră s'ar hrăni. Dar, cine să lăzuească atâta loc? Cine să scoată atâta putere de spini? Aici îmi vine aminte, pățania unui plugar, cu feciorul său:

Omul avea un pământ mai mare, care era crescut cu fel și fel de tufe

nefolositoare. A văzut omul, că așa nu e bine. Și-a pus în gând să-l curețe, să-l are și să samene cucuruz.

Intr'o zi i-a spus feciorului, că ce are de gând cu pământul și la trimis să scoată spinii și mărăcinii.

A doua zi, des de dimineată, feciorul s'a dus la pământ. S'a uitat în lung și lat și s'a îngrozit de mulțimea mărăcinilor. „O să m'apuce primăvara și n'am să gat“. Iși zise feciorul. S'a apropiat lâng'o tufă și s'a dat dorului, în buna credință, că el nu va fi în stare, să lăzuească întreg pământul.

Intr'un târziu, nimereste și tatăl său și-l află pe fecior durmind! „Ce-i cu tine băete?“ zise tatăl. „Ce să fie, o să m'apuce primăvara și n'am să gat lucrul acesta?“ Tatăl înțelese, ce e pricina și zise: „Bine băete! Eu nici n'am zis, că să gați. Faci numai atâta cât poți. Puterea-i să gați azi de colo și până colo?“ „Cum nu tată“, răspunse feciorul. „Atunci ai făcut destul!“

Bătrânul plecă acasă și feciorul se apucă de lucru. Acum erà vesel, că nici n'o să aibă până seara târziu. A doua zi tot așa, a treia și a patra

asemenea. N'a trecut mult și feciorul a lăzuit tot pământul; fără a mai simți greutatea și groaza; care o simțise la început.

Așa veți face și D-voastră. Înti'un an veți curăți o parte a pășunatului, în celălalt altă parte, până veți isprăvi. Gropile rămase în urma spinilor le veți obli și le veți sămăna cu sămânță de iarbă. De aci încolo, vitele D-voastră, nu vor mai duce atâta lipsă de pășună! La început toate lucrurile ne par anevoioase. Deagata nu ne vine nimic, ori cât am zice: „Pică pară pică, dacă vei pică eu te voi mânca.“

Cu fânatele și cu livezile, încă nu stăm mai bine. Nu le grăpăm, nu le gunoim și de cele mai multe ori, nici mușinoaele nu le risipim. Vedem mușchi, dar nu folosim grapa de mușchi ca să-i stărpim și nu știm, că prin grăpare, pământul din jurul ierburilor se mărunțește și umezala străbate mai ușor la rădăcinile lor. Le dă putința să înfrățască și să crească mai dese. Nu știm, că fiecare fânaț grăpat, ne dă, cu 1—2 cară de fân mai mult.

Iarba, ca și celelalte sămănături: își ia hrana de lipsă din pământ! Dela

o vreme pământul sărăcește și iarba se înpuținează! Dacă e de lipsă, să gunoim locurile de arătură, apoi tot așa e de lipsă, să gunoim și fânatele. Prin gunoie și grăpare, iarba se înmulțește și se face mai bună, — mai hrănitoare.

Cei mai mulți, se duc la fânatele lor, numai cu coasa. Gunoirea o lasă în grija paserilor.

E drept, că la mulți le lipsește gunoiul. Abiã le ajunge pentru gunoirea arăturilor. Cine n'are nutreț mult, nu poate țineã vite multe și cine n'are vite multe, n'are nici gunoiu d'ajuns.

E de lipsă dar', să ne îngrijim de nutreț mult și bun. Pe lângă îngrijirea ce trebuie să o dăm pășunilor, livezilor și fânatelor, trebuie să ne îngrijim și de alt nutreț, care, vara se poate folosi verde și iarna uscat.

Să sămănãm trifoiu, luțernă, măzărice și napi și nu vom aveã a ne mai plânge de nutreț pentru vite.

Cine are napi, nu va așterne pleava pe sub vite, ci o va da vitelor, amestecată cu napi. Nu va umpleã eslele cu pâși, așa cum îi aduce din câmp, pe cari vitele îi mânâncă, numai ca

să-și stâmpere foamea; ci îi va tăia cu mașina și amestecați cu napi măcinați, vor fi pentru vite o hrană sățioasă și bună. Vitele hrănite, cu de acestea, se îngrășe și vacile dau lapte mai mult. Gunoii încă va fi mai mult și mai bun. Strigoaele vor fugi de grajdurile cu vite bine hrănite și se vor duce la cele hrănite cu pâși și paie goale. Le vor slăbi și vor lua laptele vacilor.

În lipsa gunoii de vite, oamenii cumiți, folosesc la gunoarea sau îngrășarea pământurilor gunoii de fabrică. Bani ce i-am da pe gunoii acesta, se răsplătesc înpătrat, prin rodul înbelșugat, ce ni-l dă.

Iată, că și în felul acesta ne putem ajuta. Sporind nutrețul, putem spori și vitele și prin urmare și gunoii. Dacă totuși, nu ne ajunge, cumpărăm gunoii de fabrică, care anume e făcut pentru îngrășarea pământului.

Timpul în care trăim, cere dela noi, ca să lucrăm tot mai mult și tot mai cu pricepere. Ca să sporim lucrul și să cruțăm brațele de muncă, trebuie să folosim puterea mașinilor și a to-

vărășiiilor. Fără de acestea nu putem înainta.

Mașinile mai mari și mai scumpe, le cumpărăm în tovărășie și le folosim pe rând. Cele mai mici și mai ieftine și le cumpără fiecare pentru el, ca să le poată folosi când are lipsă.

Din cele ce v'am spus, cred că fiecare a putut să înțeleagă, că numai prin îmbrățișarea mai multor ramuri de economie se poate ajunge la o stare de înaintare. Și, că lucrările pentru acestea trebuiesc săvârșite cu pricepere și iscusință. Dacă așa vom face de bună seamă, că darul și binecavântarea lui Dumnezeu încă nu va lipsi.

E drept, că pentru înfăptuirea acestor sfaturi, la început veți avea lipsă și de ceva bani. Poate că acum, nu se vor mai afla oameni, cari să dea în cinste, altoi, stupi, sămințe, mașini și altele. Toate acestea vor trebui cumpărate cu bani gata. Ș'apoi: „la păr din palmă, dacă nui“.

Cam așa, cam așa, veți zice Dv. Să vedeți, că nu e tocmai așa. Oamenii cuminți s'au îngrijit, ca în vremuri de lipsă, să ne putem ajuta și în felul acesta. Dacă vreți, eu Vă în-

văţ meseria de a face bani! Un lucru de tot uşor, numai să-mi urmaţi sfatul.

D-voastră râdeţi! Se vede, că treaba aceasta, vă vine mai bine la socoteală, ca toate celelalte câte v'am spus până acum.

Ascultaţi! Eu cred că aici în comuna D-voastră se vor afla 20—30 oameni, cu stare mai bună, cari să pună la olaltă, fiecare câte 20 cor. Dacă nu dintr'odată, apoi pe rând în 10 luni, în fiecare lună câte 2 cor. Dacă se vor afla numai 20 de inşi vor pune la olaltă 400 cor. Dacă se vor afla 30 de inşi, vor pune la olaltă 600 cor.

Cu banii aceştia, se va înfiinţa o tovărăşie, care se va numi *bancă sătească*. Aceia cari pun banii, îşi aleg dintre ei un comitet care să chivernisească averea băncii, să dea împrumuturi şi să primească bani dela aceia cari au de depus la bancă. Prin o rugare făcută în scris, numele băncii, se înscrie la Tribunal. De acî încolo, oamenii cinstiţi, nu vor avea a se mai plânge de bani. Nici unul dintre Dv. nu va mai trebui să alerge pe la băncile dela oraşe pierzând timpul şi fă-

când cheltuieli zadarnice. Va merge numai la banca din sat, dela care va putea să împrumute, atât sume mai mici, cât și mai mărișoare, fără multe alergături și cheltuieli.

Aceia cari au ceva bănișori de trecut, nu-i vor mai ținea pe fundul lăzii, ci îi vor depune la bancă, după cari vor primi camătă. Cu un cuvânt, banca pe care D-voastră o veți înființa, va fi spre binele tuturor.

Se vor ajuta săracii ca și bogații, și câștigul ce va fi la sfârșitul fiecărui an, va fi al D-voastră și nu al altora. Câte lucruri bune și de folos, n'ați putea face din câștigul băncii. Acesta e meșteșugul de a face bani și de a avea bani, atunci când ai lipsă de ei. Aceia, cari vor fi puși să chivernisească afacerile băncii, se vor îngriji, ca totdeauna să vă poată împlini trebuințele ce veți avea.

Acum, de încheiere, Vă mulțămesc pentru ascultarea ce mi-ați dat și Vă doresc spor în înfăptuirea sfaturilor și povețelor, ce Vi s'au dat.

Prelegere despre „Asociațiune“.

Iubiți ascultători!

De veacuri nenumărate, omul singuratic și popoarele luptă împotriva unui lighion de dușmani neîmpăcați.

Dintre toți acești dușmani, doi, mai cu seamă, au fost totdeauna și sunt și astăzi cei mai primejdioși. Ei, și acum ca și în timpurile trecute pricinuesc cele mai mari rele, atât singuraticilor cât și popoarelor. Intocmai ca și pentru alții așa și pentru noi Români, acești doi dușmani au fost, și sunt și acum, pricina celor mai multe rele, cari s'au abătut și se abat asupra capetelor noastre.

Acești doi dușmani primejdioși sunt *neștiința* și *sărăcia*.

Știința a fost asemănată, cu tot dreptul, dragii mei, cu lumina, iar neștiința cu întunerecul.

Căci doară lumina minții a făcut pe om stăpân al pământului și al mării, al tuturor viețuitoarelor de pe pământ, din pământ, din apa și din aer. Prin lumina minții omul a înfrânat cele mai strașnice puteri ale firii. Lumina minții a născocit atâtea lucruri minunate, pentruca să facă viața omului mai tihnită și mai fericită. Lumina minții a dat putere și a ridicat unele neamuri, făcându-le stăpâne asupra altora mai puțin luminate. Și, să o spunem drept, cu un cuvânt mai aspru, prostia ne-a făcut și pe noi. Românii din această țară, să fim, veacuri de-a rândul, până în ziua de azi, înapoia tuturor.

Da! Pentrucă neștiința este asemenea unui lanț greu, care ne-a ținut și ne ține ferecați de mâni și picioare și nu ne îngăduie să înaintăm mai cu spor nici în avere.

Iar așa, săraci și neștiutori, cum am fost, am rămas deapururea biruți în hărțuelile, ce zilnic a trebuit și trebuie să purtăm.

Pentru combaterea (înfruntarea) neștiinței și sărăciei fruntașii neamului nostru din această țară au făcut, în

cursul timpului, multe lucruri bune și folositoare. Și cu frunțașii a mers, mână în mână, și poporul.

Astfel am ajuns să avem astăzi un număr frumos de oameni învățați pe toate cărările vieții: avem căpeteniile bisericesti, începând dela arhieriei (vlădici) până la preotul din sat, toți bine pregătiți pentru chemarea lor, și nu ca în timpurile de urgie din trecut; avem o ceată frumoasă de profesori la școalele noastre mai mari, cum sunt gimnaziile, seminariile și institutele pedagogice, adevărați dascăli învățați, cari ne pregătesc preoții, învățătorii, notarii și alți cărturari puși în serviciul (slujba) poporului; avem avocați, medici (doftori), ingineri, silvicultori, officianți de bancă ș. a., cari odinioară ne lipseau cu totul.

Astăzi bisericile noastre sunt în o stare mai bună decât odinioară și școale, așa numite ale poporului avem mai în toate satele, iar școale mai mari avem în orașe, pecând, odinioară, aceste ne lipseau aproape cu desăvârșire.

Astăzi avem și un număr oarecare de școale pentru creșterea fetelor.

Avem un număr destul de mare de bănci, cari au adunat milioane, pe cari le pun la îndemâna poporului nostru, și la cari bogatul și săracul au cel mai bun prilej de a-și pune spre păstrare agoniseala lor.

Astăzi avem sute de fonduri și fundațiuni, lăsate la moartea lor de către oamenii cu dragoste de înaintarea neamului și menite pentru ajutorirea tineretului din școale și dela meserii (meșteșuguri).

Astăzi avem fel de fel de însoțiri sau tovarășii pentru deșteptarea și luminarea poporului și pentru înaintarea lui în bunăstare, între cari se numără și „*Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*“, despre care, cu îngăduința D-voastre, mi-am pus de gând să vă întreprin în cele următoare.

*

Stând de vorbă asupra acestei mari și folositoare însoțiri pentru toți Românii, săraci și bogați, cărturari, și necărturari, săteni și orășeni, — este neapărat de trebuință, înainte de

toate, să fim toți, cât mai lămurii asupra rostului și țintei, ce ea îl are în viața poporului nostru.

La anul 1860, adevărat înainte de aceasta cu 54 de ani, arhierii noștri de pe atunci, Alexandru Șterca Șuluțu dela Blaj, Andreiu Baron de Șaguna din Sibiu și Ioan Alexi dela Gherla, împreună cu aproape 200 fruntași români de pe acele vremuri, au cerut dela stăpânirea țării voe pentru ținerea unei adunări spre a se sfătui, cum să înființeze această „Asociațiune” sau însoțire.

Cererea lor nu a fost înzadar, căci li s'a dat voe și așa în toamna anului 1861 au putut să țină adunarea, ce aveau în vedere. În această adunare s'au sfătuit, ce să facă și cum să lucreze, adevărat și-au întocmit statutele, sau planul de lucrare și, totodată, cei mai aleși bărbați, ce-i aveà poporul nostru pe atunci au intrat în șirul membrilor, adevărat a sprijinitorilor și împreună lucrătorilor, dând fiecare, împreună cu arhierii, și bani pentru preîntimpinarea trebuințelor neapărate; căci doară e știut, că fără de bani nimica nu se poate face.

Andreiu Baron de Șaguna
cel dintâiu prezident al «Asociațiunii».

În fruntea „Asociațiunii“ au fost aleși bărbații cei mai vrednici, pe cari îi aveam neamul nostru pe atunci. Acești bărbați și-au dat multă silință ca, prin mijlocirea acestora, să facă cel mai mare bine poporului nostru din această țară.

Timp de 35 de ani lucrarea s'a mărginit numai la părțile ardelenene, iar dela 1895, adică de 19 ani se lucrează și în părțile ungurene: în Bănat, ținutul Crișurilor, Sătmar și Maramurăș.

Dupăce am arătat, când și cum s'a înființat „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român“, să încercăm a ne lămurii asupra însemnătății acestora pentru neamul nostru.

Cuvântul „Asociațiune“ înseamnă întovărășire sau însoțire. Înaintașii noștri, știind că numai cu puteri unite vor putea săvârși lucruri mari, au înființat această „Asociațiune“.

I-au zis acestei „Asociațiuni“: *pentru literatura română*, deoarece „Asociațiunea“ aceasta eră menită să dea zor înaintării poporului nostru

prin scrierea și răspândirea de cărți și gazete bune românești.

I-au zis apoi: pentru cultura poporului român, fiindcă „Asociațiunea“ are de țintă și răspândirea culturii românești în toate straturile poporului nostru.

Și, fiindcă mare parte dintre noi nu prea știm înțelesul adevărat al cuvântului *cultură*, cred a fi de folos să ne oprim ceva mai mult aici, încercând să ne dăm seama ce mare și minunat lucru este cultura adevărată.

Cultură adevărată are omul pătruns de credință în D-zeu, căruia i se închină din tot sufletul. Lipsit de cultură adevărată este acela, care aleargă la bosconitori și crede în farmece, în datul de noroc ș. a.

Cultură adevărată are omul — chiar și cel fără știință de carte — care umblă pe calea muncii, a trezviei, a cumpătului în toate, încunjurând patima beuturii, a jocului de cărți, a lenii, a risipei ș. a.

Cultură adevărată este când omul prăznuește cu sfințenie ziua Duminecii, își ține sărbătorile, pe cari le porun-

cește biserica, mergând la biserică, făcând rugăciuni și milostenii, cetind, învățând pe alții, încunjurând cărcima și ferindu-se de fapte rușinoase.

De cultură se ține și părăsirea obiceiului rău: de a prăznuî cu nelucrarea sărbătorile, așa numite băbești.

Cultură adevărată este când părinții își cresc bine copiii, învățându-i frica de Dumnezeu și facerea faptelor bune, iar copiii își cinstesc părinții.

Cultură adevărată dovedește omul, când își cunoaște și îndeplinește toate datorințele către deaproapele său, către biserică și școală, către neamul și țara sa.

Cultură dovedește tot omul, care se ferește de mânia, de sudălmii, înjurături, ceartă, bătăi și omoruri, cari toate îl înjosec, punându-l în rândul fiarălor.

Cultură adevărată îl împodobeste pe om, când el își păstrează curăția trupului și sufletului, ferindu-se de toate faptele rușinoase.

Și iarăș cultură adevărată este când omul știe și, în acelaș timp, și

face deosebire între al meu și al tău, ferindu-se de a înșelă și de a înstrăina averea altuia, ba nici măcar de a râvni la vita, pământul, banii sau alte lucruri ale deaproapelui.

Între oamenii cu cultura inimii se numără toți cei ce se feresc de minciună și de jurământ strâmb, spunând adevărul.

Cultură adevărată se dovedește și atunci, când cei de-un neam țin laolaltă, trăesc în bună înțelegere și se sprijinesc în năcazuri.

Una din podoabele cele mai de seamă ale omului cu cultură este să țină la limba, legea, portul, obiceiurile și datinile strămoșești.

Pentru cultură lucrează tot omul, care își dă toată silința de a țineă cumpănă dreaptă între agoniseală și cheltuieți, și punând zi de zi câte ceva la o parte, pentru zile negre.

Spre cultură se îndreaptă tot omul, care mereu învață cum să-și cultive tot mai bine moșioara sa, locurile de arat, fânațele, grădina, viile, pometurile ș. a.

Spre cultură tinde celce stăruie neînterupt a prăsi vite de soiu mai

bun și învață a le îngriji dupăcum cere legea unei înțelepte economii.

Cultură adevărată este a ști face întrebuințare de tot felul de mașini trebuincioase în plugărie, cari înlesnesc lucrarea omului și-i sporesc câștigul și bunăstarea.

Cultură adevărată este a ști oamenii din satele și orașele noastre să se întovărășască, înființând fel de fel de însoțiri: pentru înfrumșetarea bisericii, bănci sătești, însoțiri de asigurarea vitelor, de înfrânarea dela beuturi, magazine de bucate, însoțiri pentru înaintarea meseriilor, negoțului ș. a.

Cultură adevărată dovedesc mamele, cari știu să-și îngrijească bine copiii, povățuindu-i pe calea binelui, ferindu-i de boale, de năravuri rele, și făcând din băieți oameni voinici, iar din fetițe femei harnice și păstrătoare ca albina și furnica.

Cultură adevărată este a ști sătencele noastre să lucreze cânepa și lâna, să toarcă, țese, croiască și coase; să știe spălă, găti bucatele, cultivă legumile, îngriji de galițe, de rămători ș. a.

Și am mai putea înșiră pe atâtea lucruri, cari să ne arate ce comoară de mare preț e cultura.

Dar ne oprim aici.

Credem, că sunt prea de ajuns cele spuse, pentru a înțelege fiecare din D-voastră, că cultura adevărată este ținta mântuitoare, cătră care trebuie să ne întemim pasul, toți de arându, pentru a dobândi fericirea, de care însetează, atât singuraticii cât și popoarele; mai mult însă însetează neamul nostru, atât de rămas îndărăt în toate.

Și „Asociațiunea“, al cărei rost în vieața poporului nostru voiesc să vi-l fac cunoscut, a stărui și stăruie din an în an, tot mai fără prejet, pentru răspândirea culturii în toate satele noastre și, întrucât îi stă în puțință, până și în cea mai umilită colibă.

Iată pentruce această tovărășie mare, e bine, e chiar neapărat trebuincios să fie cunoscută pretutindeni, să fie îmbrățișată și sprijinită cu drag de toți Români.

*

Și acum să vedem, cum a lucrat „Asociațiunea“ în timp de 54 de ani,

pentru răspândirea culturii românești la poporul nostru.

La început mai neputincioasă, mai slabă, ca toate înfăptuirile tinere, nu a prea putut face treburi mai mari.

Neavând decât puține mijloace bănești, neavând într'un șir îndelungat de ani, nici măcar un cuib al'său, unde să se adăpostească, „Asociațiunea“ a trebuit să se mărginească la o lucrare amăsurată slabelor sale puteri:

În anii cei dintâi *comitetul* (bărbații, puși în fruntea ei), ținea sfaturi de mai multeori pe an în Sibiiu, chibzuind asupra celorce eră de făcut.

În tot anul, odată, se ținea câte o *mare adunare*, când într'un oraș, când într'altul. La aceste, peste 50 de adunări mari, s'au întâlnit bărbații noștri fruntași de pretutindeni și cărturarii și poporul din apropierea acelor orașe sfătuindu-se și luminându-se asupra modului cum trebuie îndrumat poporul pe căile cele bune. În chipul acesta s'a ținut, neîntrerupt, treaz spiritul (duhul) cel bun al neamului nostru.

De 45 de ani „Asociațiunea“ scoate o gazetă (foaie) cu numele „*Transilvania*“, care ș-a avut și ea partea sa de vrednicie la deșteptarea cărturării noastre.

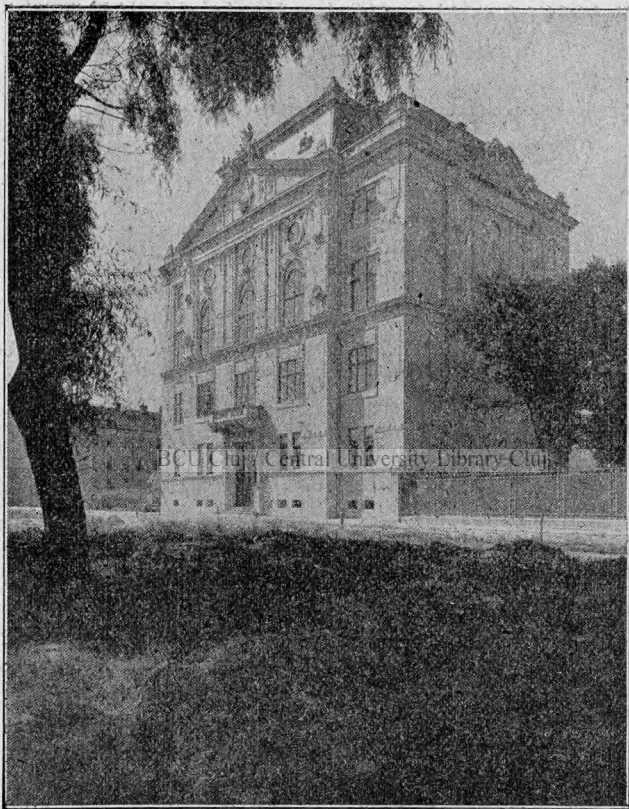
Din sumele adunate de „Asociațiune“ și din fondurile și fundațiunile, lăsate în grija acesteia de bărbați și femei cu tragere de inimă pentru înaintarea neamului nostru, s'au împărțit până acum *ajutoare fiilor din părinți săraci*, pentruca să poată urmă la învățătură, cam *100,000 de coroane*; iar *ucenicilor și calfelor dela meserii și negoț* peste *20,000 coroane*. Cu aceste ajutoare, trebuie să recunoaștem, s'a dat însemnat sprijin culturii noastre naționale.

„Asociațiunea“ a dat, în cursul timpului, și *ajutoare pentru școale* în suma de vr'o 8000 coroane. Dar cel mai mare bine, ce ea l-a făcut pentru buna creștere a tineretului nostru, a fost *zidirea unei școale de fete în Sibiu*, care a costat peste *120,000 coroane* și în care au primit, timp de 26 ani, dela înființarea ei, o creștere bună românească mii de fetițe, de cari, în lipsa acestei școale, cine știe

ce s'ar fi ales? Pentru această școală însă s'au mai făcut și alte jertfe; dar toate aceste nu au fost zadarnice, căci ele ș-au adus și până acum roadele lor binecuvântate și le vor aduce, cu atât mai mult, în viitor.

În Sibiiu, unde e și școala de fete, „Asociațiunea“ a zidit, pe lângă casele cele vechi, încă *două frumoase case*. În una din aceste se adună cârmuitorii ei și se sfătuiesc despre cele ce trebuie neîntrerupt făcute pentru bunul mers al societății și despre înaintarea poporului nostru. Tot în această casă este așezată *biblioteca* „Asociațiunii“, adică o mare adunare de cărți și gazete, în număr de vr'o 15,000, pusă la îndemână tuturor, cari voesc să se cultive, spre a putea apoi cultivă și pe alții.

În această casă se află așezat și *Muzeul Asociațiunii*, care cuprinde în mai multe sale (odăi), tot felul de lucruri, dăruite și cumpărate, cari trebuie păstrate pentru viitorime, ca și prin ele să rămânem, pentru totdeauna, în legătură cu înaintașii noștri. În acest muzeu a început a fi așezate *icoanele* oamenilor noștri mari, *bani*

Muzeul „Asociații“.

vechi, din toate timpurile, *țesături* și *cusături* vechi, *porturi* întregi din felurile ținuturi românești, *scule* și *odoare bisericesti* vechi, *vase*, *unelte* și *arme* vechi, mai pe scurt: tot felul de lucruri vechi, de însemnătate pentru timpul de față și viitor, cari, altfel, s'ar pierde, pierzându-se deodată cu ele, și pomenirea strămoșilor și a vieții lor, care trebuie să ne fie scumpă ca lumina ochilor.

*

Numai cu atâta însă, „Asociațiunea” nu ar fi putut și nu ar putea face multă ispravă pentru binele poporului nostru dela sate.

Astfel a încercat să găsească și alte căli și mijloace pentruca să poată ajunge la țintă.

Anume ș-a zis: „pământul, locuit de Românii din această țară, este foarte întins. Cu câte o adunare pe an nu ajungem departe, haideți dară să ținem și *adunări mai mici!*” Cu chipul acesta, pământul locuit de Români s'a desfăcut în mai multe *despărțăminte*, fiecare constătător din câteva zeci și chiar sute de sate și cu

câte un comitet de bărbați fruntași, care să adune, în tot anul odată, oamenii din acea parte de țară, pentru a le da povețe și îndrumări folositoare. Lucrarea aceasta s'a pornit de 44 de ani, și astfel, în loc de o adunare, se țineau mai multe *zeci de adunări în fiecare an*.

În anii din urmă s'a văzut că nici această lucrare nu e mulțămitoare. Deci s'a sporit numărul *despărțămintelor*, urcându-se la aproape 100, între cari se numără și *despărțământul . . . de care ne ținem noi*. Și numărul *despărțămintelor* se sporește an de an.

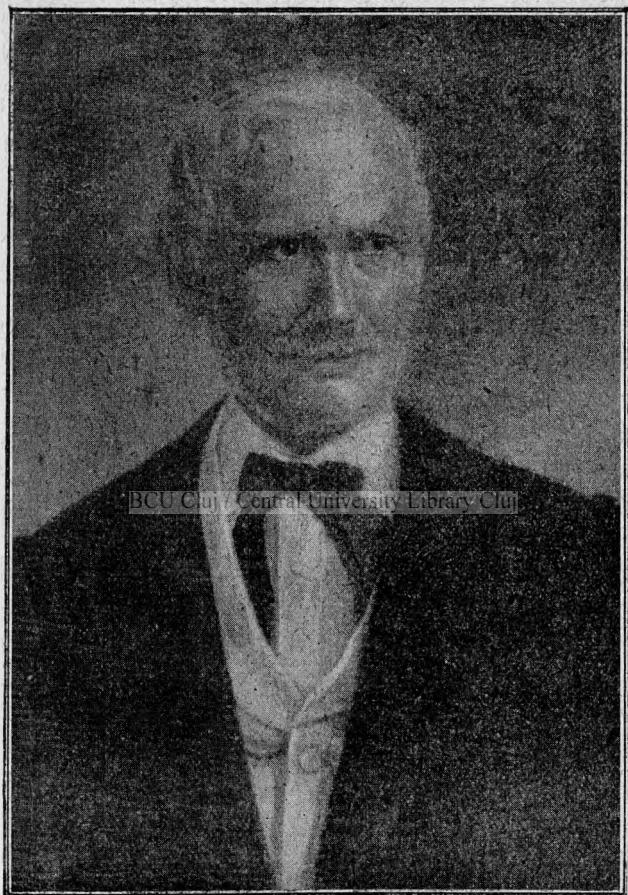
Totodată, pentruca cârmuitorii *despărțămintelor* să poată veni și mai adeseori în atingere cu locuitorii satelor noastre, și nu numai odată într'un an, s'au luat măsurile trebuincioase, și în rândul întâi a început să se împărțească, de vr'o 9 ani încoace, an de an, câte 2000 coroane *despărțămintelor*, ale căror cârmuitori au hotărît să iese prin sate și să țină prelegeri. Astfel, acum se țin, an de an, sute de *prelegeri*, fel și fel, în satele noastre, prin mijlocirea „Asocia-

țiunii“. In anul trecut, bunăoară, prelegerile și, peste tot, învățăturile pentru desrobirea sufletelor, s'au ridicat la 1400.

Pentru a întei lucrarea sa în sate, „Asociațiunea“ a ales, înainte cu 4 ani, un *conferențiar agronomic*, adecă un învățător pregătit bine pentru trebile plugăriei. Acest conferențiar cutreeră satele noastre din toate părțile țării, povățuind poporul asupra modului cum trebuie să-și lucreze mai bine grădinile, locurile de arat, fânațele și viile. Învață pe oameni cum să-și îngrijească și îmbunătățească soiul vitelor, cum să se întovărășească pentru agonisirea de mașini de plugărie, pentru asigurarea vitelor ș. a.

In ajutorul „Asociațiunii“ a sărit în timpul din urmă, și marele bărbat al neamului nostru, d-l *Vasile Stroescu*, care pe lângă alte ajutoare prețioase, în bani, și pe lângă povețe înțelepte, a dat „Asociațiunii“ și suma de 50,000 coroane pentruca, cu ajutorul acesteia, să se poată face și mai mult bine poporului.

Din această sumă se ține acum un al doilea *conferențiar*, acesta nu-

George Barițiu,
fost prezident, cel mai de seamă povățuitor al «Asociațiunii».

mit conferențiar *cooperativ*, care cutreeră, și dânsul, satele noastre, îndemnând și îndrumând poporul, mai ales, la înființarea de *bănci sătești* și alte însoțiri economice folositoare.

*

Un mijloc din cele mai de seamă, de care se folosește „Asociațiunea”, în lucrarea sa pentru deșteptarea poporului nostru, din sate și orașe, — este *cartea*.

Știind prea bine puterea și farmecul cărții „Asociațiunea”, afară de foile „*Transilvania*” și „*Tara Noastră*” a tipărit și împărțit poporului, parte în cinste, parte pentru bani cărți în număr de mai multe sute de mii.

Cărțile aceste, sub numirea de „*Biblioteca poporală a Asociațiunii*” și „*Biblioteca tineretului*”, sunt menite să ajungă, încetul cu încetul, în mâinile tuturor sătenilor noștri, cari știu meșteșugul cetitului.

Și iată cum! Pentru neînsemnata sumă de 2 coroane, fiecare om poate să se înscrie în șirul binefăcătorilor (membrilor) „Asociațiunii”, primind în schimb 10 cărțițele și un calendar în fiecare an. Astfel, pentru 2 coroane

plătite ca taxă de membru ajutător în fiecare an, în scurt timp orice casă românească poate să aibă o frumoasă bibliotecă, care poate fi numită, cu drept cuvânt, o adevărată comoară nesecată, din care toți ai casei să-și hrănească sufletul, să-și sporească cunoștințele folositoare și să înainteze în cultură și bunăstare. *)

Nu numai atâta. „Asociațiunea“ stăruie de mult, ca în fiecare sat să se înființeze câte o așa-numită *agentură* a sa. O astfel de agentură se poate înființa în fiecare sat, în care sunt cel puțin 5 membri ai „Asociațiunii“. Agentura are dreptul de a primi dela „Asociațiune“ o bibliotecă (câteva zeci de cărți), căreia i se trimite apoi, an de an, toate cărțile ce le tipărește „Asociațiunea“ și foaia „Transilvania“. Din această bibliotecă a agenturii pot scoate cărți de cetit, în cinste, membrii „Asociațiunii“ și chiar și ceice din pricina sărăciei nu sunt membri.

*) Cărțile din «Biblioteca poporală», e bine să se arete poporului, când cu ținerea prelegerii și să li se spună, pe scurt, ce cuprind ele; va fi bine să se spună măcar cele înșirate la pag. 61 până la pag. 64 dela sfârșitul acestei cărți.

Astfel de agenturi erau în anul trecut (1913) 395; iar biblioteci populare 501.

Credem a nu fi de prisos să mai spunem aici, că d-l Vasile Stroescu a dăruit o sumă frumoasă de bani, și pentru tipărirea de cărți, cu cari să se pună temelie la câte o bibliotecă poporală în toate satele noastre, și să se sporească bibliotecile înființate până acum. „Asociațiunea“ va îndeplini în timp apropiat, voința d-lui Stroescu, și în chipul acesta fiecare sat românesc va avea un început de bibliotecă, pentru hrana sufletească a oamenilor noștri, așa de flămânzi și însetați de această hrană.

*

Multe, foarte multe, s'ar mai putea spune și ar fi bine să se spună despre „Asociațiune“, dar, ca să nu vă prea obosesc luarea aminte, voi mai înșiră, de încheiere, numai puține cuvinte.

Dragii mei!

Membrii și sprijinatorii acestei mari însoțiri se sporesc din an în an. Așa în anul 1912 ea avea 149 membri fun-

datori, cari au plătit, odată pentru totdeauna câte 400 cor., 445 membri pe viață, plătind odată pentru totdeauna, 200 cor. 1902 membri ordinari, cari plătesc an de an câte 10 cor. și mem-ajutători, cu 2 cor. taxă pe an 11,851, laolaltă 14,347.

E un număr frumos acesta, foarte îmbucurător față de trecut; el însă nu e îndestulitor. Binele neamului nostru și binele fiecărui român îndeosebi cere, ca numărul acesta de membri să se îndoiască și întreiască în câțiva ani. Numai așa „Asociațiunea“ va putea să agonisească sumele trebuincioase pentru a putea pătrunde mai cu înlesnire în toate satele noastre, de mai multeori pe an, răspândind, prin oamenii săi, cartea, dând sfaturi și povești folositoare, înființând tovărășiile de tot felul, prin cari să se închege viața poporului nostru, să se reverse în toate părțile cultura și bunăstarea, și să piară neștiința și lipsele.

Să nu uitați, dragii mei, niciodată, cuvintele Mântuitorului, că „*Omul nu trăește numai cu pâine ci și cu cuvântul lui Dumnezeu*“.

Iar acest cuvânt al lui D-zeu sunt învățăturile bune, cari vi le dă „Asociațiunea“, prin graiu viu și prin cărțile, ce le tipărește și împarte cu drag pretutindeni.

Și să nu uitați, că, primind acest cuvânt al lui D-zeu, pe urma lui va veni și îndestularea și belșugul în casele D-voastre, sau, cum spune sfânta Scriptură: „toate celelalte vi se vor adăoga“.

Amin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

M 2-1313 * 3154 K

Cele mai frumoase **=====**
===== **cărticele de cetit,**

pentru țărani și cărturarii dela sate, sunt cărticelele ce apar în

„BIBLIOTECA POPORALĂ

A

:: ASOCIAȚIUNII“. ::

In anul 1911 au apărut 10 broșuri, anume:

BCU Cluj Central Library Cluj
Nr. 1. De demult.

Povestire istorică de părintele-protopop Dr. I. Lupaș.

Nr. 2. Floarea soarelui.

Legendă în versuri de Stefan Cacoveanu.

Nr. 3. Din vieța sfinților.

În aceasta ni-se spune despre vieța plină de minuni a sfântului Ioan Gură-de-aur.

Nr. 4—5. Povestea lui Harap Alb.

E una dintre cele mai frumoase povestiri ale neîntrecutului povestitor Ioan Creangă.

Nr. 6. Lucrarea pământului,

de Aurel Cosciuc. Povețele unui om priceput, cum trebuie făcută economia câmpului.

Nr. 7. Căntece din bătrâni,

de Vasile Alexandri. Cinci căntece alese din minunatele poezii populare ale lui Vasile Alexandri.

Nr. 8. Povestiri din viața țăranilor,
de Ioan Pop-Reteganul. Se publică două povestiri, din
cari cetitorul țăran trage multe învățături.

Nr. 9 și 10. Alexandria.

În aceste numere se publică povestea atât de cunoscută
și iubită de țărani alui Alexandru Macedon.

Toate aceste cărțițele, împreună cu Ca-
lendarul nostru pe anul 1912, care cuprinde în-
vățături și povețe folositoare și pentru alți ani,
se află de vânzare, pe lângă un preț de 2 cor.

În anul 1912 au apărut broșurile:

Nr. 12. Ercule.

Poveștile unchiașului sfântos, de Petre Ispirescu. În căr-
tica aceasta se spune despre zcii păgânești și luptele
lui Ercule.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nr. 13. Cum să trăim?

De Dr. Aurel Dobrescu, medic. Se dau sfaturi și po-
vețe doctorești pentru trebuințele zilnice.

Nr. 14. Din isprăvile lui Păcală,

de P. Dulfu. Povestiri vesele, din cari se pot lua și în-
vățături frumoase pentru viața de toate zilele.

Nr. 15. Comuna „Viitorul”,

de Romul Simu. Cartea aceasta n'ar trebui să lipsească
din nici o casă românească. Ea cuprinde o mulțime de
povețe și pilduri.

Nr. 16. Creșterea pomilor,

de N. Iosif. O bună călăuză pentru ceice o vor ceta și
se vor îndeletnici cu prăsirea pomilor.

Nr. 17. Povestiri,

de N. Petra-Petrescu. Cuprinde patru povestiri frumoase
și cu multe învățături folositoare.

Nr. 18. Nutrețul măiestrit,

de I. F. Negruțiu. Din cartea aceasta, sătenii noștri pot scoate multe învățături folositoare la economie.

Nr. 19. In sat la Tânguești,

de V. Onițiu. Piesă pentru teatru. Întâmplarea e luată din viața poporului dela sate.

Nr. 20. Călăuza creștinului la biserică.

E una dintre cele mai folositoare cărți pentru săteni.

Nr. 21. Stan pătitul.

O frumoasă povestire de Ioan Creangă.

Aceste 10 cărțicele împreună cu «Calendarul Asociațiunii» pe anul 1913, care cuprinde o mulțime de învățături pentru țărani, se află de vânzare tot numai cu prețul de 2 cor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In anul 1913 au apărut broșurile :**Nr. 23. Vieța unei mame credincioase,**

de Dr. Ioan Lupaș. O povestire istorică, cu frumoase învățături pentru mamele române.

Nr. 24. Leonard și Gertruda,

cartea I, tălmăcită din nemțește de V. Gr. Borgovan, o povestire cu pilduri din vieța omenească.

Nr. 25. Isprăvile lui Păcală,

partea a II-a de P. Dulfu, povestiri vesele și pline de frumoase învățături.

Nr. 26. Cum să trăim?

Povește doctorești, partea a II-a de Dr. A. Dobrescu, medic.

Nr. 27. Leonard și Gertruda,

cartea a II-a.

Nr. 28. Căntece din bătrâni,

cartea a II-a de V. Alexandri, căntece alese din poeziile
poporale.

Nr. 29. Povestiri din viața țăranilor,

cartea a II-a de Ioan Pop Reteganul. Pilduri luate din
viața dela sate.

Nr. 30. Ingrășarea sau gunoirea pământului,

de A. Cosciuc. Povește și învățături economice pentru
săteni.

Nr. 31. Arghir și Elena,

de I. Barac, o povestire închipuită, sub care este a se
înțelege luarea Ardealului din stăpânirea lui Decebal, de
cătră împăratul Traian.

Nr. 32. Carte de rugăciuni,

întocmită pentru trebuințele sătenilor, cu mai multe icoane.
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nr. 33. Calendarul Asociațiunii,

pe anul 1914, cu un bogat cuprins, anume scris pentru
trebuințele sătenilor.

Aceste 10 cărțicele apărute în anul 1913,
dimpreună cu calendarul, se pot căpăta pe lângă
un preț de 2 cor.

Preoții, învățătorii și alți fruntași sunt ru-
gați a înscrie câți mai mulți membrii ajutători
la Asociațiune.

Aceia, cari doresc să aibă toate cărțile apă-
rute în Biblioteca poporală a Asociațiunii, ori și
numai în parte, să se adreseze la:

„Biroul Asociațiunii“

Nagyszeben (Sibiu) — Strada Șaguna Nr. 6.

Biblioteca Poporală a Asociațiunii

cuprinde în anul 1914 următoarele broșuri :

În Ianuarie Nr. 34 *Povestea unei coroane de oțel*, de George Coșbuc. Povestire din războiul României pentru neatârnavare.

În Februarie Nr. 35 *Popa Tanda*, de Ioan Slavici. Povestire din viața poporului.

În Martie Nr. 36 *Emigrarea în America*, de unul care a fost acolo.

În Aprilie Nr. 37 *Dela sate*, de Ioan Agârbiceanu.

În Maiu Nr. 38 *Sfaturi pentru popor*, de N. Iosif, cu învățături pentru lucrările economice.

În Iunie Nr. 39 *Pavel Cătană*, tălmăcire din limba cehă, de Dr. I. U. Iarnik, profesor în Praga.

În Septembrie Nr. 40 *Poezii*, de Ștefan O. Iosif.

În Octombrie Nr. 41 *Povestiri din viața țăranilor*, cartea a III-a de Ioan Pop Reteganul.

În Noembrie Nr. 42 *Cheia de aur a raiului*, tălmăcire din nemțește.

În Decembrie Nr. 48 *Din trecutul Românilor ardeleni*, de Dr. Ioan Lupaș, și Nr. 44 *Calendarul Asociațiunii* pe anul 1915, întocmit de Oct. C. Tăslăuanu.
